

Ny hvitvaskingslov: Foreslår skyhøye gebyrer

Hvitvaskingslovutvalget har fremmet forslag til ny lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering. Pliktene presiseres og håndhevingen av loven styrkes.

Statsautorisert revisor
Thorolf Aurstad
Den norske revisorforening

Revisorforeningen mener at tiltakene for å hindre hvitvasking og finansiering av terrorisme ivaretar formålet på en effektiv måte. Det er berettiget å ha tydelige forventninger til de rapporteringspliktige, men samtidig bør myndighetene være seg bevisst de ganske omfattende pliktene hvitvaskingsregelverket legger på de rapporteringspliktige, og legge til rette for at disse kan oppfylles slik at ressursene brukes der de gjør mest nytte. Vi går imidlertid mot utvalgets forslag om administrative sanksjoner ved brudd på hvitvaskingsloven, med blant annet bøtenivåer som er blåst ut av proporsjoner, og mener at adgangen i direktivet til å erstatte administrative sanksjoner med ordinære straffesanksjoner, bør benyttes.

Ansvarsforholdet mellom den enkelte revisor og revisjonsselskapet

Etter lovforslaget er det statsautoriserte og registrerte revisorer som er rapporteringspliktige, ikke revisjonsselskaper. Dette er uendret fra nåværende lovgivning. For revisorer og enkelte andre yrkesutøvere, bygger loven på at rapporteringsplikten er knyttet til yrkesutøvelsen. Det er i samsvar med begrunnelsen for å pålegge disse gruppene rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven.¹

Utvalget forutsetter flere steder i utredningen at et revisjonsselskap har plikter og at

de kan ilegges sanksjoner etter loven. Det gjør det nødvendig med en avklaring. Hensikten må være at statsautoriserte og registrerte revisorer som har ansvar for revisjonsoppdrag og andre oppdrag som utføres i en revisjonsvirksomhet, skal være underlagt lovens system og at de skal undersøke og rapportere mistanke om hvitvasking og terrorfinansiering.

Pliktene til å ha et system som ivaretar kravene i hvitvaskingsloven, inkludert rutiner, opplæring og utpeking av en hvitvaskingsansvarlig, må kunne ivaretas på foretaksnivået i et revisjonsselskap. Vi mener derfor at revisjonsselskaper og revisorer som driver revisjonsvirksomhet i enkelt-personforetak, bør angis som rapporteringspliktige. Da vil pliktene til de enkelte ansvarlige revisorene i revisjonsselskapene følge av loven på samme måte som for ansvarlige personer i andre rapporteringspliktige foretak. Det er også slik dette i praksis håndteres i dag. Det er en fordel at dette kommer klart frem i loven.

Reguleringen av ansvarsforholdene innad i foretaket

Det er viktig at forsvarlig ivaretagelse av pliktene etter hvitvaskingsloven kan skje på en hensiktsmessig måte under hensyn til styringsstrukturen hos den rapporteringspliktige, som blant annet vil være ganske forskjellig i et stort og et lite revisjonsselskap. Egne krav til hva som skal behandles av styret mv. bør unngås. Vi ser at utvalgets forslag innebærer en uhen-siktsmessig intern ansvars- og oppgavefordeling.

Utvalgets flertall går inn for å lovfeste hvilke selskapsorganer som skal ivareta de

ulike oppgavene og pliktene som følger av loven. Med utgangspunkt i hvitvaskingsdirektivets definisjon av «senior management»², foreslår flertallet å definere «øverste ledelse» som styret og daglig leder (ev. tilsvarende foretaksorgan). Det er ikke grunnlag i direktivet for å forstå «senior management» som styret og daglig leder. Det er ofte uklart om de enkelte bestemmelsene i lovforslaget som gjelder for «øverste ledelse» gjelder for de enkelte styremedlemmene og daglig leder eller om styret og daglig leder skal fatte felles beslutninger mv. Etter lovforslaget skal blant annet bestemmelsene om kundetil-tak og om undersøkelse og rapportering av mistanke om hvitvasking, også gjelde for øverste ledelse.³ Det kan ikke være meningen at styret og daglig leder skal gjennomføre identitetskontroll samt sjekke legitimasjonsdokumenter og registrere opplysninger om den enkelte kunde. Det kan heller ikke være meningen at undersøkelse og rapportering av mistanke må utføres av styret og daglig leder. På den annen side oppfatter vi at flertallet mener at både styret og daglig leder skal godkjenne og sørge for gjennomføring av risikovurderinger og rutiner⁴ og utpeke en hvitvaskingsansvarlig i ledelsen.⁵

Etter Revisorforeningens vurdering løses disse ansvarsforholdene på en vesentlig bedre måte gjennom de alminnelige rammene som selskapsretten setter for styret og daglig leders ansvar og gjennom alminnelige prinsipper for fullmaktsforhold innenfor selskaper og andre foretak. Vi mener at disse rammene bør gjelde også

² Definisjonen i direktiv 2015/849 om tiltak mot hvitvasking (hvitvaskingsdirektivet) artikkel 3 nr. 12, jf. pliktene i artikkel 8 nr. 5 mv.

³ Lovforslaget § 4 tredje ledd.

⁴ Lovforslaget §§ 6 og 7.

⁵ Lovforslaget § 8.

¹ NOU 2016: 27 Ny lovgivning om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering II.

Delta på årets viktigste arrangement for regnskapsbransjen

14. juni 2017 - Quality Hotel Expo Fornebu

- BDO er en av de ledende aktørene i regnskapsbransjen i Norge. Derfor stiller 9 BDO-ledere på Visma sin konferanse på Fornebu for å la oss inspirere.

Andreas Vik, BDO

- Har hørt Rob Nixon tidligere, og unner alle regnskapsførere med fremtidsambisjoner denne muligheten.

Johan-Thomas Hegdahl, Regnskap Norge

- Aktørene i regnskapsbransjen må samarbeide på en annen måte enn de har gjort hittil for å imøtekomme nye kundekrav. Nettopp derfor håper jeg på å se deg under årets viktigste bransjetreff, Accounting Forward.

Sandra Riise, Regelrådet

- Bransjen er i en enorm endring. Vi deltar for å få inspirasjon og kompetanse til å kunne velge riktig strategi for fremtiden.

Siri Nilssen, Amesto Accounthouse

Møt Rob Nixon:

Foredragsholder, forfatter og entreprenør Rob Nixon har i 23 år hjulpet byråer i over 30 land med å skape vellykkede forretningsmodeller.

I hans nylig publiserte og allerede bestselgende bok *The Perfect Firm*, har han kartlagt hvilke suksessfaktorer som kjenner tegner de byråene som lykkes med digital omstilling. Nå kommer han til Oslo for å dele sine erfaringer.

Reserver din plass nå!

Send sms
VISMA AF til 2229

Du får tilsendt link til agenda, pris og påmelding.

Arrangeres i tilknytning til Regnskap Norges Årsmøte 2017

når det gjelder hvilke organer som bør og skal fastsette rutiner for overholdelse av lover og regler, utpeking av hvitvaskingsansvarlig, undersøkelse og rapportering ved mistanke om hvitvasking og terrorfinansiering, hvilke oppgaver den hvitvaskingsansvarlige skal ha og ansvarsfordelingen mellom styret og daglig leder. Vi mener det er viktig at kravene i direktivet om ansvar for «senior management» og «appointment of a compliance officer»⁶ blir gjennomført med en slik tilnærming.

Vi oppfatter at dette er den sentrale innvendingen som mindretallet i utvalget har mot flertallets forslag. Vi støtter intensjonen i mindretallets forslag. I hvilken grad godkjenning og oppfølging av rutiner og risikovurderinger, inkludert større og mindre endringer i disse, må forelegges styret for behandling, bør avgjøres etter alminnelige prinsipper.

Undersøkelles- og rapporteringsplikt

Utvalget foreslår enkelte endringer i reglene om undersøkelses- og rapporteringsplikt. Forhold som medfører undersøkelsesplikt, er endret fra «mistanke om at en transaksjon har tilknytning til utbytte av en straffbar handling eller terrorfinansiering» i gjeldende lov til «avdekker forhold som kan indikere at midler har tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering». I utredningen skriver utvalget at «den rapporteringspliktige kan for alle praktiske formål legges til grunn at all befatning med utbytte av straffbar handling kvalifiserer som «hvitvasking» i lovens forstand».

De fleste rapporteringspliktige er omfattet av pliktene i hvitvaskingsloven fordi de har en særlig rolle i å håndtere penger og transaksjoner for sine kunder. Undersøkelses- og rapporteringsplikten er knyttet til mistanke om at midlene som håndteres er utbytte av en straffbar handling. Dette er annerledes for revisorer, som ikke håndterer kunders midler. Revisorer er rapporteringspliktige på grunn av sin rolle med å kontrollere at klientenes regnskaper er riktige. Når en revisor får mistanke om mulige straffbare forhold, er dette oftest ikke knyttet til befatning med midler som kan være utbytte av en straffbar handling, men heller til regnskapsmateriale mv. som kan indikere det bakenforliggende straffbare forholdet. Dette gjør det utfordrende å klarlegge revisorens undersøkelses- og rapporteringsplikt.

Formålet med hvitvaskingsloven er å gjøre det vanskelig for lovbrutere å nyttiggjøre seg utbytte av straffbare handlinger. Undersøkelses- og rapporteringsplikten er utformet i tråd med dette. Presiseringer i loven er derfor neppe egnet til å løse de nevnte utfordringene.

Vi vil fortsette å arbeide, sammen med myndighetene, for å gi våre medlemmer nyttig veiledning på dette feltet. Det er behov for bedre veiledning om mistanke som skal undersøkes og rapporteres etter hvitvaskingsloven og mistanke som skal følges opp på andre måter, blant annet gjennom revisors rapportering til skattemyndighetene.

Håndheving, forvaltningstiltak og sanksjoner

Det foreslås strenge administrative sanksjoner i det nye lovforslaget. Det foreslås overtredelsesgebyr på inntil ti millioner kroner, både for foretak og enkeltpersoner, eventuelt to ganger oppnådd vinning. I finansforetak er maksgebyret satt til 50 millioner kroner både for foretak og personer, og dette kan forhøyes ytterligere til 10 % av omsetningen for foretak.⁷ Det kan også ilegges ledelseskarantene.⁸ Vi mener at disse gebyrnivåene er blåst ut av proporsjoner.

Maksnivåene er foreslått for å oppfylle krav i det nye hvitvaskingsdirektivet. Vi er kritiske til at utvalget ikke har vurdert muligheten direktivet gir til å erstatte administrative sanksjoner med ordinære straffesanksjoner. Etter vårt syn bør muligheten for å gi bøter på et slikt nivå være forbeholdt domstolene med de rettsikkerhetsgarantiene som ligger i en ordinær strafferettslig prosess og den utsilingen av de mest alvorlige overtredelsene som følger av påtalemyndighetens prioriteringer.

Vi går derfor mot utvalgets forslag om administrative sanksjoner ved brudd på hvitvaskingsloven. Vi mener at adgangen i direktivet til å erstatte administrative sanksjoner med ordinære straffesanksjoner bør benyttes.

Reelle rettighetshavere

Kravene til kontroll av reelle rettighetshaveres identitet kan være krevende å forholde seg til. Undersøkelse og bekreftelse av reelle rettighetshaveres identitet kan

medføre store utfordringer ikke bare i land med sekretessregler.

Klarlegging av identiteten til reelle rettighetshavere har betydning for effektiv bekjempelse av hvitvasking. Samtidig er det etter Revisorforeningens syn nødvendig at pliktene for de rapporteringspliktige er rimelige i forhold til risikoen for hvitvasking og for at informasjonen er feilaktig. Vi anser at dette ivaretas i lovforslaget § 9 femte ledd om «egnete tiltak» for å bekrefte identiteten og alternative tiltak der det ikke er mulig å bekrefte identiteten ved bruk av forenklede og forsterkede kundetiltak.⁹ Oppslag i det foreslåtte registeret over reelle rettighetshavere¹⁰ må anses som et egnet tiltak, med forbehold for tilfeller der den rapporteringspliktige har grunn til å tro at de registrerte opplysningene er feil. Det må være et viktig formål med registeret.

Utvalget går ikke inn for samordning av det foreslåtte registeret over reelle rettighetshavere med det aksjeeieropplysningsregisteret som Nærings- og fiskeridepartementet sammen med Finansdepartementet foreslo i høringsnotat for etablering av en løsning for å sikre økt åpenhet om registrert aksjeeie.¹¹ Utvalget viser til ulike formål mv., og mener at «eventuell tilpasning mellom utvalgets forslag til register over reelle rettighetshavere og aksjeeierregisteret må vurderes på et senere tidspunkt». I tillegg har vi Skatteetatens aksjonærregister. Revisorforeningen mener at alt dette må vurderes samlet.

Vi kan ikke ha tre eierskapsregistre med betydelig grad av overlapp. Det må i alle tilfeller legges stor vekt på å unngå doble/triple rapporteringsbyrder. Behovet for oppdaterte opplysninger vil være ganske likt. Revisorforeningen mener også at hensynet til åpenhet er like gyldig for opplysninger om reelle rettighetshavere som for opplysninger om direkte aksjeeiere. Vi mener at opplysningene i et offentlig register over eiere og reelle rettighetshavere i selskaper og andre innretninger bør være offentlig tilgjengelige.¹²

⁹ Lovforslaget §§ 10 og 11.

¹⁰ Forslaget til lov om register over reelle rettighetshavere.

¹¹ Høring – Økt åpenhet om informasjon om eiere i aksjeselskaper.

¹² Se Revisorforeningens høringsvar til aksjeeieropplysningsregister i brev 16. mars 2016 til Nærings- og fiskeridepartementet – regjeringen.no/id2468940.

⁷ Lovforslaget § 51.

⁸ Lovforslaget § 53.